

tajnik v Gorici 20 K namesto venca na krsto gimnazijskega profesorja g. Ivana Vavrta v Ljubljani; g. Josip Kožuh, c. kr. gimn. profesor v Celju, 2 K; č. g. Ivan Vrhovnik, mestni župnik v Ljubljani, 3 K; g. Ivan Koštič, c. kr. učit. prof. v Kopru, 2 K; g. Mihael Vošnjak, bivši drž. poslanec, posestnik i. dr. v Gorici, 5 K; g. dr. Josip Barle, c. kr. notar v Kozjem, 10 K; g. Josip Sitter, c. kr. okr. sodnik v Brežicah, 4 K; g. dr. Lev Kreft, zdravnik v Št. Jurju ob Ščavnici, 5 K; g. Alojzij Gregorin, c. kr. sodni svetnik v Celju, 2 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki

Ljubljansko moško in žensko učiteljsko šolo. Koncem I. tečaja je bilo na moškem učiteljskem v Ljubljani 139 kandidatov, na ženskem pa 169 kandidatkinj. Koliko učiteljskega proletarijata! Dokler pošteno ne regulirajo učiteljskih plač, bi morala vlada zapreti vsa učiteljska. Sicer sili sama ljudi v nesrečno in bedo!

Obrtno šolstvo. Za vladnega komisarja za nadzorovanje obrtnih nadaljevalnih šol je imenovan ravnatelj umetno-obrtno strokovne šole v Ljubljani, gospod Ivan Šubic.

Obrtno nadaljevalno šolo je sklenil ustanoviti občinski zastop v Dolenjem Logatcu.

Svojo ljudsko šolo bi radi dobili napredni in zavedni prebivalci Lozov in Jakovice. Šola naj bi bila v Lozih pri Planini na Notranjskem. Sedaj imajo nekateri otroci po 5—6 kilometrov do šole v Planini. Vsakoletne povodnji pa zaproti ta dolgi pot do šole za več tednov, časih celo za več mesecev. Upamo, da ugođe šolske oblasti plemeniti tej želji!

Ljudska knjižnica v Postojni. Prijazna Postojna hrepeni po napredku. Odbor »Narodne Čitalnice« je sklenil storiti vse, da čimprej otvorijo v Postojni javno ljudsko knjižnico. Tako je prav! Knjige med ljudstvo, ljudstvo h knjigam!

Iz novomeškega okraja nam piše prijatelj: Zaman sem iskal in iskal v zadnjih dveh »Tovariših« kakega poročila o »neumorno« delujočem »Učiteljskem društvu za novomeški okraj«. Nič pa nič! 26. prosinca je zborovalo naše društvo, ki je bilo dotlej zaradi odhoda g. tovariša Požarja brez predsednika. Volili smo v odbor novega tovariša — a nato je pa padel zastor! Kaj je sklepal odbor za kulisami, tega mi plačujoči radovedneži še sedaj ne vemo. Imamo li sedaj kakega »kučegazdo« ali ne — kdo ve? Da pa vendar ne delam komu krivice, lojalno pripoznam, da se tudi nas, ki se sučemo krog dolenske metropole, g. urednik, tuptam spomnite v »Tovarišu«, če drugače ne, pa v — listnici. Tako čitam na istem mestu v 4. številki, da niste priobčili vabila na zborovanje našega društva, ker ga Vam ni nihče — poslali! Koga zadene ta krivda in kdo bi bil v prvi vrsti poklican obveščati Vas o pokretnih našega društva, tega mi pač ni treba razjasnjevati. Toliko za danes — prihodnjič pa morabit še kaj!

Zveza jugoslovanskih časnikarjev. Bolgarski časnikarji nameravajo poslati vsem jugoslovanskim časnikom načrt zveze jugoslovanskih časnikarjev. Vsa časniška uredništva te zveze naj si pošiljajo liste v zameno in si ustanove svoj upravni svet. Taka zveza postaja v teh časih tem potrebnejša, ko bo treba vestnih poročil o dogodkih na Balkanu, dočim so bili naši listi dozdaj večinoma odvisni od domišljije tujih poročevalcev in tujih listov.

Razvoj novinarstva. Največ časopisov imajo sedaj Nemci, namreč 5500, od teh je 800 dnevnikov. Na Francoskem izhaja 2819 časopisov, od katerih jih četrti del izhaja vsak dan, oziroma po večkrat na teden. Za Italijo, ki ima 1400 časopisov, prihaja Avstrija, potem Španjolska, Rusija, Grška in Evropa. Vsega skupaj se v Evropi tiska 20.000 novin. V Aziji izhaja 3000 časopisov, v Afriki 200, od teh v Egiptu 30. V Severni Ameriki se izdaja 12.500 novin v raznih jezikih, med temi je tisoč dnevnikov. Japonci imajo 1500 časopisov. Ako računamo prebivalstvo vse zemlje, tedaj prihaja en časopis na 82.000 oseb.

Razgled po šolskem svetu.

— **Mednarodni kongres za elementarni pouk.** Splošna zveza belgijskih učiteljev priredi v dneh od 2. do 7. kimavca t. leta v Liježu ob priliki svetovne razstave velik mednarodni kongres za elementarni pouk. Iz brošure, ki mi jo

je doposlal tajnik belgijske učiteljske zveze P. Cnudde, povzemljem sledeče vrstice, ki bodo gotovo zanimale naše učiteljske. Obravnavala se bodo pri zborovanjih nastopna vprašanja: — 1. Elementarni ali ljudski učitelj. Poklic, izobrazba, razmere. Glavni poročevalec Smelten, učitelj v Bruslju. Obravnava traja od 9. ure dopoldan do 1. ure popoldan v ponedeljek 4 kimavca. Drugi dan, dne 5. kimavca, zborujejo trije oddelki v ravno tisti dobi, in sicer v I. oddelku: — 2. Dolžnost pouka. (Lehrpflicht) Ali je potrebna? Kako dolgo traja? Okrepitev. Dognan uspeh. Glavni poročevalec Gneury, učitelj v Liježu. V drugem oddelku: — 3. Vzgoja zaostalih in abnormnih otrok. a.) Ustanovitev in opremljenje šol za poseben pouk: 1. za pedagoško zaostale, 2. za medicinsko zaostale. b.) Kje in kdaj se naj vzgojujejo abnormni otroci? c.) Izobrazba posebnih učiteljskih oseb. d.) Vloga zdravnika: 1. v šolah za pedagoško zaostale, 2. za medicinsko zaostale. d.) Kaj so pokazali poizkusi in kaj se je pokazalo pri posebnem pouku. Glavni poročevalec Ley, učitelj na seminaru za učitelje v Bruslju. V tretjem oddelku: — 4. Pouk o poljedelstvu v ljudski šoli. a.) Kako se ta pouk razume in v čem obstoji. b.) Učila pri tem pouku. Glavni poročevalec Cantineaux, urednik lista Journal des Instituteurs v Sars-la-Buyère. — V sredo, dne 6. kimavca zborujejo zopet oddelki v dobi od 9. do 1. ure. Četrti oddelk obravnava vprašanje: — 5. Gmotni, higijenski in pedagoški pogoji ljudske šole. Število otrok za razred. Glavni poročevalec Mottet, učitelj v Liježu. Peti oddelk ima vprašanje: — 6. Kaj more storiti ljudska šola za pobratenje narodov in kaj za splošni mir? Glavni poročevalec Rossignol, ravnatelj v Tournai. V šestem oddelku se obravnava: — 7. Skupno delovanje doma in šole pri vzgoji in nazorovanju otrok med šolskim časom in po njem. Glavni poročevalec Fassin, učitelj v Liježu. V četrtek, dne 7. kimavca je skupno zborovanje od 9. do 12. ure, se obravnava: — 8. Ali bi ne bilo umestno, ustanoviti kak internacionalni zavod za učiteljska društva. Glavni poročevalec je Cnudde, tajnik učiteljske zveze in učitelj v Syngemu. V soboto, dne 2. kimavca zvečer, je slovesen sprejem, v nedeljo, dne 3. kimavca, oficijalna otvoritev kongresa in v četrtek, 7. kimavca, opoldan pa konec kongresa. — Zborovanja so le dopoldan; popoldan pa so na vzporedno poseti svetovne razstave, izleti po mestu in okolici. Vsa politična in verska razmotrivanja so na kongresu izključena. Nihče ne sme v razpravi več kot četrte ure govoriti in se pri enem vprašanju ne več kot dvakrat zglasiti k besedi. Govori vsak lahko v vsakem jeziku, vendar mora končno vsebino govora na kratko omeniti v nemškem, angleškem, francoskem ali nizozemskem jeziku. Ker so mi objavljeni še nadaljna poročila o kongresu, hočem ob priliki poročati tudi o ostalem.

J. Šijanec.

— **Ljudsko šolstvo v Srbiji.** Ob koncu šolskega leta 1903/4 je bilo v Srbiji skupno 1263 ljudskih šol, in sicer 1093 deških ter 170 dekliških. V teh šolah je poučevalo 1349 učiteljev in 856 učiteljic. Učencev in učenek je bilo v začetku imenovanega šolskega leta 121.563, dečkov je bilo 94.575, deklic pa 26.988.

Sv. Birokracij.

Če sem prav poučen, dobe naše šolske sobe v bližnji bodočnosti nov okrasek, podobo svojega zvestega patrona, sv. Birokracija. Dasiravno se pa ta svetnik že dolgo posebno časti po Avstrijskem, še vendar nimamo primerne slike o njem, kar ga gotovo tako žali, da bi utegnil kdaj odreči svojo pomoč. Temu velikemu nedostatku hočejo baje od pomoči na ta-le način:

V bližnji bodočnosti razpišejo nagrade za tri najboljše slike, učitelje slikarje še posebej pozovejo k tekmovanju, ker pridemo mi menda največkrat v osebno dotiko s tem čudnim patronom. Pripisane slike bodo zbiral po okrajih, in bo

vsaka okrajna skupščina bo izbrala po eno sliko in izmed teh bo poiskala deželna skupščina one tri, ki jim prisodijo nagrade. Višji činitelji pa odločijo potem, kateri izmed teh se prisodi čast, da olupšuj naše šolske sobe.

Visokost nagrad sedaj še ni znana, a gotovo ne bodo majhne, ker bi to bila grda nehvaležnost napram našemu zaščitniku.

Kakor skoraj vsak izmed nas trpinov, sem navezan tudi jaz precej močno na postranski zaslužek in vsaj rad bi tekmoval za mastne nagrade, a žal, ne morem, ker mi služi čopič dosti slabše kot pero. Vendar sem pa prepričan, da imam v glavi precej dobro sliko tega šolskega prijatelja, in morebiti se najde kakšen tovariš, ki ima izvrsten čopič pa glavo brez podobe. Ko bi ta vzel mojo podobo in jo pritisknil na papir, bi bilo pomagano obema, ker bi se jaz zadovoljil tudi le s polovično nagrado, brez ozira na to, da so pri slikarjih ideje mnogo dražje stvari kakor barve. Tudi glede avtorstva ne bom pretel.

Torej kakšen bodi sv. Birokracij?

Za preprosto, a masívno in veliko pisalno mizo sedi v plečih malo vzdignjen mož 40—45 let, strogega obraza s temnimi očali. Brke ima počesane v usta, zalizce pa v lice. Oblečen je v staromodno črno obleko z visokim zavratnikom in črno ovratnico. Pred njim leže razne zbirke zakonov in kupi konceptnega papirja, pri teh pa kraljuje mogočen tintnik z mnogimi starikavimi peresniki. Pred očmi mu plešejo mnogi §§, na odličnem mestu seveda § 24. Na levi strani mize visi na steni seznam perijodičnih vlog šolskih vodstev in krajnih šolskih svetov, na desni pa tabela sledečih besed: sofort, sogleich, allsogleich, unverzüglich, umgehend, postwendend, binnen 3 Tagen bei sonstiger ..., binnen acht Tagen, pflichtgemäß, sinngemäß, sachgemäß, mit Vorsicht, mit Einsicht, mit Nachsicht, strengstens, nachdrücklichst, ausführlich, ordnungsmäßig, methodisch richtig, dem Zwecke entsprechend, planmäßig itd., itd., itd.

Če ve kdo za boljšo kompozicijo, se pa naj oglasi pri uredništvu našega glasila. Liga + 15.

Odprto pismo*)

preblagorodnemu voditelju okrajnega glavarstva
gosp. Štefanu Lapajnetu

v

Postojni.

Ker jih mnogo kaže s prstom name kot provzročitelja članka »Šola v svinjaku« v 34. številu »Učiteljskega Tovariša« z dne 1. grudnia 1904, kojemu članku očitam v Vašem cenjenem popravku z dne 1. februara t. l. »izmišljeno in pretirano vsebino« in ker vidim iz istega, da stremite za tem, da se dožene resnica, Vam v nastopnem podajam istinita pojasnila, slede Vašim točkam:

Ad 1. Res je, da je na dan komisijonalnega ogleda začela elita razgrajev razgrajati in psovati šolo, učiteljstvo ter je zahtevala, naj gre šolski voditelj zopet prebivat v kleti, ki so namenjene njegovemu stanovanju.

Dokaz. Takoj pred šolskim poslopjem (pred sobo, kjer so bili učenci) je začela elita razgrajev svoje delovanje, prednjačila sta neki Maks in Čempar. Ni li to psovanje šole, ako se kriči, da šola ni za nič (mislili so pouk). G. okrajni nadzornik (pa ne Janko) me je začudeno vprašal, kaj to pomeni, ko se je v teku 10. let prepričal in tudi večkrat povdarjal, da učiteljstvo stori svojo dolžnost. Pojasnil sem mu, da hoče ljud-

stvo nemško šolo, da bodo otroci šli vsaj lahko za »vahtarje« ali »v šahte«.

Ni li to psovanje učiteljstva, ako je neki Maks bil obsojen radi psovanja na 25 K globe, a potem se izrazil, zakaj je samo on kaznovan, ko so vendar vsi kričali »Proč s šuštarjem!« Kaj nič ne velja izpričevanje g. župnika Škerjanca pred sodnijo, da so vsi kričali, a posebno »g. Maks«. Kaj je vse to bilo?

Se li ne spominjate vprašanja nekega Novačiča iz Dol. Vrem, ki Vas je vprašal, če ne bi, potem ko se šolska soba premesti, zopet šel voditelj v šolo stanovat. Odločno ste to zanikali.

Ad 2. Res pa je, da so bili pri komisijonalnem obhodu in pri obravnavi navzoči zakoniti zastopniki, namreč kr. šol. svet v Vremah in zastopniki vsolanih občin: Britof, Famlje in Zgornje Vreme.

Ni pa res, da bi bili navzoči samo ti, polno je bilo drugih ljudi, ne spadajočih med »zakonite zastopnike«.

Ad 3. Res je tedaj, da so ti navzoči ljudje (izvzemši seveda prave člane komisije) resno premotirali vprašanje o tem, kako voditelja zopet spraviti v šolsko stanovanje. Predmet obravnave je bil najprvo ta, bi li ne kazalo (po predlogu gosp. predsednika kr. šol. sveta) drugo šolsko sobo s prizidavo razširiti. Vi ste rekli »ne«, g. inženir tudi »ne«. Zakaj, ne vem. Da bi se stene porušile, ni misliti, prej se bo streha pri poslopju g. Maksa. Prizidava bi bila, ako ni mogoče novega poslopja zgraditi, vendar še dosti boljša, ko »temeljita adaptacija« hišice g. Maksa, zakaj soba bi potem za več let zadostovala, poslopje bi bilo več vredno, ne bilo bi se treba potikati po tujih hišicah in ne plačevati najemnine.

Potem je sledila ponudba nekega Maksa in vse je šlo ogledat dotično »hišo«, ki bi imela služiti po »temeljiti adaptaciji« za drugi razred, koji je po Vašem zatrdilu »bil dosedaj nedostatan nastanjen«.

Bode li v novih prostorih »dostatan«? Poglejmo! Sedanja soba meri 3,5 m × 4,35 m = 23,925 ali okroglo 24 m².

Učencev je 63, na enega pride tedaj 0,38 m² relativno, a če odzajemno nezasedeni prostor za podij, mizo, omaro in hodnike, absolutno 0,22 m².

V novi sobi bo to-le razmerje: 7,35 m × 4,7 = 34,545 m² deljeno s 63 = 0,54 m² relativno ali 0,28 m² absolutno. To je tedaj dostatni prostor za 0,6 m² kakor zahteva § 8. m. u. z dne 19. julija 1875, št. 2863.

To razmerje velja za letos, ko je le 63 otrok, a kaj bo drugo leto, ko jih bo okolo 70, kaj tretje, ko jih bo še več itd.

Ad 2. (b) Res je, da je ta soba v prvem nadstropju »hišice«, ki ima v vsi svoji dolžini spodaj svinjake, poleg teh tik poslopja obzidano dvorišče za prešiče; v pritličju je nastanjen ubožen črevljar s svojo ženo, ki vedno tožita, da jima skozi špranje sili gnojnice v stanovanje in zaradi silnega smrada ne moreta poleti odpreti ni oken ni vrat. V prvem nadstropju je »dostatan« prostor za šolo. Sedaj ima proti ulici 3 okna, na svinjsko dvorišče eno, a nad javnim straniščem zopet eno. Ako se tudi ti dve okni zazidati, li ne more smrad tudi okolo ogla? Sam sem izkusil lani poleti, kak strašen smrad vlada v tej okolici. Peljal sem tod mimo nekoč šolske otroke k vodi, a potem nikdar več. Mislim sem, da padem v nezavest.

»Vhod je pri strani po stopnicah, katere se bodo primerno zavarovale.« Res, a izhod bo le naravnost na prosto, kar pa po § 3. alineja 1. citirane postave nikakor ni dopuščeno. Tudi to veli ta postava (§ 2.), da pri šoli ne sme biti gnojišč.

(V dokaz gori navedenim dejstvom pridenem preproste načrte situacije in podobe »hišice«).

Edino res je, da ni na dvorišču malega svinjaka, isti zavzema ves doljni prostor »hišice«.

»Ta soba se je po zvršenih adaptacijah (kakih pa?), katere so v komisijonalnem zapisniku natančno opisane, sprejela kot popolnoma sposobna soba za drugi razred.« Zakaj niste mesto meni veleli razgrajev »tiho!«, da bi bil utemeljil svoje pomisleke in težko da bi se bilo to zgodilo.

Da je letos in še par let izključeno pričeti z zgradbo nove šole, je res, a s pripravami (določitev prostora, sklepanje prošni za podpore in nabiranje kakih malih procentov) bi se vse enako lahko pričelo, tega mnenja ne zastopam le jaz, nego mnogo drugih, i predsednik krajnega šol. sveta.

*) Za ta spis je odgovorno uredništvo le toliko, kolikor določa zakon.